

OKUMA YAZMAYA HAZIRLIK ÇALIŞMALARININ OKUMA YAZMA ÖĞRENİMİNE YANSIMALARINA İLİŞKİN EBEVEYN ALGILARI*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Burcu ÇABUK¹, Tuğba BAŞ², Nergiz TEKE³

* Bu makale, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği tarafından desteklenen SEADBAP2018-4 numaralı AR-GE projesinin sonuçlarını içermektedir ve 24-26 Nisan 2019 tarihleri arasında düzenlenen III. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Ankara-Türkiye, cabuk@education.ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1166-9773.

2 Arş. Gör., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Ankara-Türkiye, tbas@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1093-2445.

3 Arş. Gör., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Ankara-Türkiye, nteke@bartin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7281-7509.

Geliş Tarihi: 20.11.2019 Kabul Tarihi: 09.12.2020

Öz: Araştırmanın genel amacı, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ve bu çalışmaların okuma yazma öğrenimi sürecine yansımalarıyla ilgili olarak ebeveynlerin algılarının sosyo-ekonomik düzeye göre incelenmesidir. Zamansal düzleme yapılan araştırma türlerinden boylamsal desen kullanılarak gerçekleştirilen araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Ankara ilinin üç farklı ilçesinde yaşayan, farklı sosyo-ekonomik düzeylerden gelen aileler arasından, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 12 ebeveyn araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplamak amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ilk basamağında, çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerle görüşülmüş, ikinci basamağında, aynı ebeveynlerle çocukları birinci sınıftan ikinci dönemindeyken (ilk görüşmeden 11 ay sonra) tekrar görüşmeler yapılmıştır. Ses kayıtları çözümlenerek veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, konuyla ilgili olumlu algı geliştirmiş ebeveynlerin, genel olarak, okul öncesi dönemde yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının önemli olduğunu belirttikleri, bu çalışmaların birinci sınıftaki okuma yazma öğrenimi sürecini hızlandırarak desteklediğini ve kolaylaştırdığını algıladıkları tespit edilmiştir. Bulgular doğrultusunda, ebeveynlere ve öğretmenlere öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Okuma Yazmaya Hazırlık, Algı, Okul Öncesi Eğitim, Birinci Sınıf, Ev Okuryazarlığı

PARENTS' PERCEPTIONS REGARDING PRE-LITERACY ACTIVITIES

Abstract:

The purpose of this research is to examine the perceptions of parents regarding pre-literacy activities and the reflections of these activities to the studies done in the first grade. In this longitudinal study, the case study of qualitative research methods was used. A research group was formed by choosing 12 parents from three different districts of Ankara from different socio-economic levels by using the criterion sampling of purposeful sampling methods. In order to collect data, semi-structured interviews were conducted. In the first step of the study, these parents whose children were attending preschool education institutions were interviewed and in the second step of the research, the interviews with the same parents whose children are in the second semester of first grade (11 months after the first interview) were made. The data obtained by decoding the audio recordings during the interviews were analysed by using content analysis method. According to the results of the study, it was also found out that parents supported home literacy by doing activities such as reading books and scribble at home with their children at various levels. Generally, it has been determined that parents who have developed a positive perception on this subject stated that pre-literacy activities were important and they perceived that these activities accelerated, supported and facilitated the literacy learning process in the first grade. In accordance with these findings, recommendations were given to parents and teachers.

Keywords: Parents, Pre-Literacy, Perception, Preschool Education, First Grade, Home Literacy

1. Giriş

Okuryazarlık, çok fazla değişkeni bulunan, karmaşık ve çok yönlü bir beceridir. "Erken okuryazarlık eğitimi" terimini alana tanıtan Snow (2006)'a göre alanın önde gelen araştırmacıların ve eğitimcilerin çalışmalarında okuryazarlık ve okuryazarlığın gelişimine yönelik kavramlar çeşitli boyutlarda değişmektedir: *Birçok bileşenli* olduğuna inanan düşünürlere göre okuryazarlık, üst düzey performans için gerekli olan bir dizi bileşen becerinin ürünü olarak görülebilir. Örneğin, fonolojik farkındalık, harf bilgisi, harf dizilimi okunmasında otomatiklik gibi beceriler okuma becerileri olarak tanımlanabilir. *Bütünsel (holistic)* düşünürlere ise, okuduklarından anlam çıkarmayı da iyi okumanın temel belirleyici özelliği olarak görürler (Snow, 2006). Birçok araştırmacıya göre okuma yazma bireysel bir bilişsel gelişimdir. Okuma ve yazma öncelikle zihin-

de gerçekleşen psiko-dilbilimsel bir süreçtir fakat okuma ve yazma eylemi tek başına gerçekleşse bile, sosyal amaçlarla, etkileşimli, işbirliğine dayalı bir etkinlik olarak da görülebilir (Karatay, 2009; İnal Kızıltepe, Can Yaşar, & Uyanık Aktulun, 2017; Çeliköz, 2018). *Sosyal* bakışa göre ise, konuya farklı bir boyut kazandırır - okuma becerisi bilgiye erişim sağlar. Okuryazarlık, öğretilen, öğretime bağlı olarak görülebilir; bununla birlikte, eğitim kalitesi ile doğrudan ilişkilidir. Bu görüş, her bireyde okuryazarlığın gelişimsel doğasını, çocukların okuryazarlığın art arda sıralanan aşamalarından geçtiğini vurgulamaktadır. Okuma ve yazma zamanla niteliksel olarak değişmektedir ve bu nedenle öğretmenin rolünün de buna göre değiştiğini ifade eder. Alternatif olarak, okuryazarlık *doğal* olarak da görülebilir. Okuryazar bir toplumda büyümeyle birlikte, motivasyon sağlandığında ve öğrenme için fırsatlar mevcutsa, açık bir yönerge verilmeden de birey kolayca okuma yazmayı öğrenir (Maviş, Özel. & Arslan, 2014).

Bazı araştırmacılar (Schluter ve diğerleri, 2020; Schluter ve diğerleri, 2018) okuryazarlığın okula gitmenin ve *okulda* eğitim almanın okuryazarlık için gerekli olduğunu savunurken diğer bazı araştırmacılar (Roberts, Jergens, & Burchinal, 2005; Hood, Conlon, & Andrews, 2008) okuryazarlık faaliyetlerinin ve okuryazarlık eğitiminin çoğunun okul dışında, *evde*, günlük yaşamda ve *toplum içinde* gerçekleşen etkileşim ile gerçekleştiğini iddia etmektedir. Alanın önde gelen araştırmacıları, çocukların erken okuryazarlık becerilerinin, yetişkinlerin desteğine bağlı olarak hem evde hem de okulda geliştiğini düşünmektedir (Snow, Burns ve Griffin, 1998; Whitehurst ve Lonigan, 2001; Scarborough, Neuman ve Dickinson, 2009).

Okul öncesi öğretmenlerinin çocukları ilkokula hazırlamak için erken okuryazarlık becerilerinin gelişimlerine yönelik olarak hazırladıkları etkinlikler yoluyla, çocukları destekleyecek fırsatlar sunmaları, bu becerilerini en üst seviyelere çıkarmalarına yardımcı olmaları önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin gerçekleştirdikleri çalışmaların evde desteklenmesiyle bu becerilerin daha da geliştiği bilinmektedir. Bu durumda, çocukların erken okuryazarlık gelişimlerini destekleyerek, onların ileriki yaşamlarında geliştirecekleri okuryazarlık becerilerinin gelişimini kolaylaştırmak hem öğretmenlerin hem de ebeveynlerin görevidir.

Çocukların erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi için okul öncesi dönem kritik öneme sahiptir. Bu dönemde çocukların gerçekleştirdikleri okuma ve yazmaya hazırlık davranışları (Lonigan, McDowell ve Phillips, 2004), çocukların geleneksel okuryazarlık becerilerinin gelişiminin bir ifadesi olarak ele alınmaktadır (Cox, Shanahan & Sulzby, 1990). Çocuklar, üç yaşından itibaren bazı kitapları kapaklarıyla tanıyabilirler, kitapların nasıl dik tutulacağını bilirler ve sayfaları çevirirler, okunurken dinlerler, kitaplardaki resimleri anlayabilirler ve ayırt edebilirler. Basılı resimleri, bazı harfleri tanıyabilir ve amaçlı karalamalar yaparlar. Dört yaşına geldiğinde çocuklar, birkaç harfi tanırlar, öykülerdeki olayları 'gerçek hayata' bağlarlar, öykülerin notlardan veya listelerden farklı olduğunu bilirler, tekerlemeler üretirler ve karalama yapabilirler, sayıları yazabilir veya iletişimsel bir amaç için çizim yapabileceklerini bilirler. Beş yaş çocuğu,

önceden okunmuş kitapların başlıkları bilir, bildiği kitaplardan okunurken yazıyı takip edebilir, harflerin bir kısmını bilir ve kendi ismini yazabilir, bazı basit kelimeleri tanıyabilir, öykülerdeki olayları sorgulayabilir ve çoğunlukla anlaşılır çizimler yapar (Wasik, & Bond, 2001). Çocuklar ilkokula başladıklarında ise birinci sınıf öğrencileri, yazım sistemini bilirler ve sisteme uygun yazarlar, daha önceden öğrendikleri yazım kalıplarını içeren metinleri doğru ve akıcı bir şekilde okuyabilirler, harflerin seslerini doğru çıkartırlar, harfleri kelimeler oluşturmak için kullanırlar ve yazışmalar yaparlar. Çok çeşitli metinler arasındaki notlar, bilgilendirici metinler, öyküler, şiirler, sloganlar, listeler vb. farklılıkları da anlarlar (Snow, 2006).

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, çocukları okul öncesi dönemden bir sonraki eğitim kademesi olan ilkokula geçiş aşamasını kolaylaştırmak amacıyla çocukların hazır bulunuşluk düzeylerini artırmak için gerçekleştirilen etkinlikleri kapsamaktadır (Bayraktar ve Temel, 2015). Okuma veya yazmayı öğretmek değil okuma yazma için farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Bu sayede çocukların okula uyumu ve okula karşı olumlu algı geliştirmesi sağlanarak çocukların okuma yazma için gerekli ön becerileri kazanmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda, dikkat-hafıza çalışmaları, kavram öğrenimi, kalem kullanma becerisi, problem çözme, işitsel (konuşma, dinleme, kelime-ses üretme çalışmaları) ve görsel algı (el-göz koordinasyonu, fark etme, ayırt etme) çalışmaları, duyu eğitimi, nefes-ritim çalışmaları, sosyal becerilere yönelik çalışmalar, okuma yazma farkındalığı çalışmaları vb. etkinlikler okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını içermektedir (MEB, 2013). Okuma yazmaya hazırlık, çocuğun zevkle ve kolay bir şekilde öğrenmesine yardımcı olan bir süreçtir. Çocukların bu süreci daha verimli geçirebilmesi için bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında yapılan sayfa çevirme, kitap okuma, okumanın soldan olduğunu gösterme, resimler ve şekiller arasındaki farklılık ve benzerlikleri buldurma, dinlediklerini ve gördüklerini yeniden anlatmalarını isteme gibi çalışmalar çocukların okuma eğitimine hazırlıksız olarak başlamasının önlenmesine yardımcı olabilecek etkinliklerindedir (Güneş, 2000). Okul öncesi dönemde yapılan kitap okuma etkinlikleri çocukların erken dönemde yazı farkındalığı becerilerinin gelişimine de yardımcı olmaktadır (Bayraktar ve Temel, 2015). Yazı farkındalığı çocuğun yazının sembollerden oluştuğunu fark etme, kitabın nasıl tutulacağını bilme ve kitabın sayfalarının nasıl çevrileceğini kavrama gibi becerileri gerektirmektedir (Parpuç ve Dinç, 2018). Çocuklar yazmayı öğrenme sürecine başlamadan önce el ve kol kaslarını geliştirici yazmaya hazırlık çalışmalarına ihtiyaç duymaktadırlar. Kâğıt kesme, katlama, yapıştırma, çizgi çizme, kumda şekiller yapma, parmak hareketleri yapma düzgün kalem tutma gibi okul öncesi eğitim kurumlarında ya da evde gerçekleştirilen çalışmaların çocuğun yazmaya hazırlık sürecinde etkili olabilecek etkinliklerden olduğu düşünülmektedir (Güneş, 2000).

Okulda yapılan çalışmaların, paralel biçimde evde desteklenmesi çocukların okuma yazmaya hazırlık becerilerini güçlendirmektedir. Okuma yazmaya hazırlık bece-

rilerinin gelişiminin desteklenmesi için önemli olan ev ortamında kullanılan alışveriş listeleri, kutuların üzerine yazılmış yazılar, takvimler ve ebeveynlerin yazdığı notlar çocuğun okuma yazmaya hazırlık sürecini destekleyebilecek fırsatlardan bazıları olarak değerlendirilmektedir (Evans, Shaw ve Bell, 2000). Bunun gibi ev ortamında yapılan okuma yazma becerilerine yönelik faaliyetler ile materyaller, aile ile çocuğun etkileşiminin kalitesini artırarak çocuğa okuma ve yazmanın toplum içinde nasıl faydalı olabileceğine ilişkin ipuçları sunmaktadır (Bryık ve Erdoğan, 2016). Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında çocuklara ebeveynleri tarafından kendi yaş ve gelişimlerine uygun kitapların okunması ve yazılı materyallerle zenginleştirilmiş ev ortamlarının hazırlanması oldukça önemlidir (Şahin, 2015).

Ev erken okuryazarlığı, genel olarak, ailenin tüm üyelerinin eğitimli birer birey olarak gelişimlerini, bu gelişimlerini ailelerine ve topluma yansıtarak gelecek nesillere yol gösterici olabilmek adına ailenin rolünü ortaya koyan bir kavramdır. Bunun nedeni, ailenin değerler, kültür, erken okuryazarlık, matematik becerileri ile yaşam becerilerinin öğrenildiği birincil kaynak olmasıdır. Örgün eğitime başlandıktan sonra da ailenin çocuk üzerindeki eğitim ve öğretim ile ilgili kritik rolü devam etmektedir (Benner, 2002).

Eğitimin her boyutunda olduğu gibi okuryazarlık sürecinde de sosyo-ekonomik düzey önemli bir etken olarak düşünülmektedir (Hemmerechts, Agirdag, & Kavadias, 2017). Amerika Birleşik Devletleri'nde özellikle sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı ailelere yönelik olarak erken okuryazarlık eğitiminde yaygın şekilde uygulanan Even Start (0-3 yaş) ve Head Start (3-5 yaş) programlarının hem öğrenim sürecinde hem de boylamsal olarak çocuklara çok yönlü yararlar sağladığı çeşitli araştırmalarla belirlenmiştir (Garces, Thomas, & Currie, 2002). Even Start Family Literacy Program'a göre; (1) çocukların dil gelişimi ile ilgili zengin bir ebeveyn-çocuk ilişkisi, (2) ailede erken okuryazarlığın desteklenmesi, (3) çocukların öğrenme ve gelişimlerinde uygun beklentilerin oluşturulması, (4) ebeveynin çocuğun erken okuryazarlık gelişimindeki rolünün belirlenmesi ile (5) çocuğun erken okuryazarlığa yönelik ihtiyaçlarının toplum tarafından da karşılanması konularında hedefler belirlendiğinde, çocukların erken düzeyde gerçekleştirdiği ev okuryazarlığı etkinliklerinin çocukların ileride okul başarılarına etkili olduğu belirlenmiştir (U.S. Department of Education, 2000). Head Start Programına katılan 4 yaş grubundaki çocukların kelime hazinesi, harf-kelime tanımlama gibi dil ve okuryazarlık becerilerinin geliştiği belirlenmiştir (U.S. Department of Health and Human Services, 2010).

Roberts, Jurgens ve Burchina (2005)'ya göre, çocuklarının davranışlarına duyarlı, hassas ve kabul edici davranışlar sergileyen, evde oyun etkileşimleriyle olumlu duygusal ortam sağlayan ebeveynler çocuklarının dil gelişimini ve erken okuryazarlık becerilerini desteklemektedir. Çocukların, ebeveynlerini okurken-yazarken ya da alışveriş listesi hazırlarken görmeleri gibi fırsatlar çocukların okuryazarlığı tanıma ve okuryazarlık edinimine karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Çocuklar için ebeveynleriyle birlikte kitap okuma ve benzeri etkinlik fırsatları, yaratıcı öğrenme için çok önemlidir. Ev erken okuryazarlığı bu bağlamda, sadece yüksek kaliteli kitapların birlikte okumasını değil, aynı zamanda evle ilgili her türlü yazı ve okuma ilgili etkileşimi de içeren geniş bir kavram olarak ele alınabilmektedir (Lese-man ve De Jong, 1998). Çocukların okuma-yazma becerileri kazanmalarında ev temelli uygulamaların etkili olduğunu belirten bazı çalışmalar bulunmaktadır. Çetin, Gülhan ve Katrancı (2018)'in 178 çocuk ve ebeveynleri ile gerçekleştirilen araştırmalarında, ev erken okuryazarlık ortamının belirlenen ölçütlere göre orta düzeyde olduğu, aylık gelirin ve eğitim düzeyinin ise, ev erken okuryazarlık ortamı üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, ebeveyn okuma inançları ile ev erken okuryazarlık ortamı arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, ebeveyn okuryazarlık becerileri ile çocukların yazma farkındalığı ve alıcı dil becerileri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır.

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları konusunda bilinçli olmayan ebeveynlerin çocuklarını yanlış yönlendirmeleri, benzer biçimde, konu hakkında bilgi sahibi olmayanların ise çocuklarını nasıl destekleyeceklerini bilememeleri söz konusu olacaktır. Ebeveynlerin bu konuda bilinçlenmeleri için mevcut durumun ortaya konulması oldukça önem taşımaktadır. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey de ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte gerçekleştirdikleri okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının niteliğini belirleyen bir diğer etkidir. Ekonomik açıdan yeterli olmayan çevrede yaşamak, ebeveynlerin eğitim durumu, sözlü ve yazılı dil uyaran ve deneyimlerinin kısıtlı olmasının çocuğun erken okuryazarlığının gelişiminde risk faktörleri olduğu ifade edilmektedir (Baydık, 2003). Kargın, Güldenoğlu ve Ergül (2017)'in sosyo-ekonomik duruma bağlı olarak çocukların erken okuryazarlık becerilerini karşılaştırdıkları çalışmalarında, Erken Okuryazarlık Testi'nden alt sosyo-ekonomik düzeyden çocukların çoğunluğunun düşük, üst sosyo-ekonomik düzeyden çocukların çoğunluğunun ise yüksek puanlar aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız, Ataş, Aktaş, Yekeler ve Dönmez (2015)'in araştırmasında da sosyo-ekonomik düzeyin yazı farkındalığını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeplerle, tüm ebeveynlere, çocuklarının ilkokulda okuma yazmayı öğrenme süreçlerinde, evde etkili okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının olumlu etkileri fark ettirilmelidir. Bu çalışmaların ev ortamında nasıl gerçekleştirilebileceği konusunda destek sağlanabilmesi için öncelikli olarak tüm ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik bakış açılarının doğrudan kendileriyle görüşülerek belirlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir (Bolat ve Dal, 2017).

Alanyazında, konu ile ilgili sınırlı sayıda çalışma yapıldığının gözlenmesi (Altınparmak, 2010; Summers, 2020; Uluğ, 2018), ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin mevcut algılarının belirlenmesi konusunda bir araştırma yapılmasının önemini ortaya koymaktadır. Algıları belirlenen ebeveynlerin çocuklara okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında ne yönde yardımcı olup olamayacakları tespit edilerek olumlu algı geliştirme yönünde eğitimciler tarafından desteklenebilirler.

Böylece çocukların erken okuryazarlık becerileri konusunda okulda yapılan etkinliklere paralel biçimde evde yapılan çalışmalarla desteklenmesi söz konusu olabilir ve okuryazarlık yolunda doğru adımlar atılabilir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ve bu çalışmaların okuma yazma öğrenimi sürecine yansımaları ile ilgili olarak ebeveynlerin algılarının incelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde araştırma kapsamında aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

1- Okul öncesi eğitim sürecinde okul öncesi eğitim kurumunda ve ev ortamında yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili ebeveyn algıları sosyo-ekonomik düzeylerine göre nasıldır?

2- Bu çalışmaların, çocukların ilköğretim birinci sınıftaki okuma yazma öğrenimi sürecine yansımaları ile ilgili ebeveyn algıları sosyo-ekonomik düzeylerine göre nasıldır?

2. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde gerçekleştirilen çalışmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Zamansal düzleme yayılan araştırma türlerinden boylamsal desen kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, Ankara ilinin üç farklı ilçesinde (Çankaya, Keçiören ve Mamak) yaşayan ve farklı sosyo-ekonomik düzeylerden (üst, orta ve alt) gelen aileler ile oluşturulmuştur. Üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzey belirlemesi; Deniz, Türe, Uysal ve Akar (2015) tarafından ifade edilen ölçütler doğrultusunda yapılmıştır. Bu çalışmaya amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen gönüllü 12 ebeveyn katılmıştır. Ölçüt örnekleme, çalışmada gözlem birimlerinin belli özelliklere sahip kişi, olay ve durumlar olmasını içermekte olup bu durumda araştırma için örnekleme bu özellikleri taşıyan birimleri dahil etmeyi içermektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Bu doğrultuda belirtilen ölçütler aşağıda belirtilmiştir:

- 60 ay üzeri çocuğa sahip olmak
- Çocuğunun okul öncesi eğitime devam ediyor olması
- Bir sonraki eğitim-öğretim döneminde ilköğretime başlayacak olması

Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Ebeveyn (SED)	Yaş	Cinsiyet	Öğrenim Durumu	Çalışma Durumu	Meslek	Çocuk Sayısı	Çocuğun kaçınıcı çocuğu olduğu	Çocuğun cinsiyeti
E1 (Alt)	41	Kadın	Lise	Çalışıyor	Muhasebeci	2	2	Erkek
E2 (Alt)	33	Kadın	Üniversite	Çalışmıyor	Muhasebeci	2	1 (ikiz)	Erkek
E3 (Alt)	37	Kadın	Ortaokul	Çalışmıyor	Ev Hanımı	3	2	Erkek
E4 (Alt)	42	Erkek	İlkokul	Çalışıyor	İnşaat Ustası	2	2	Erkek
E5 (Üst)	38	Kadın	Üniversite	Çalışıyor	Öğretmen	1	1	Kız
E6 (Üst)	39	Kadın	Üniversite	Çalışıyor	Memur	2	1	Kız
E7 (Üst)	42	Kadın	Lise	Çalışmıyor	Ev Hanımı	3	2	Erkek
E8 (Üst)	40	Kadın	Lise	Çalışmıyor	Ev Hanımı	2	2	Erkek
E9 (Orta)	30	Kadın	Lise	Çalışmıyor	Ev Hanımı	2	2	Kız
E10 (Orta)	27	Kadın	Lise	Çalışmıyor	Ev Hanımı	2	1	Erkek
E11 (Orta)	26	Kadın	Ortaokul	Çalışmıyor	Ev Hanımı	3	1	Kız
E12 (Orta)	32	Kadın	Lise	Çalışmıyor	Ev Hanımı	2	2	Erkek

Tablo 1 incelendiğinde ebeveynlerin 26-42 yaş aralığında olduğu, 11'inin kadın birinin erkek, birinin ilkokul, ikisinin ortaokul, altısının lise ve üçünün üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çoğunun ev hanımı olduğu ve çalışmadığı, çocuk sayılarının bir-üç arasında değiştiği, sekizinin erkek dördünün kız çocuğu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Bilgi formu: Form, araştırmacılar tarafından, katılımcılara ilişkin bilgilerin(-yaşı, cinsiyeti, öğrenim durumu, çalışma durumu, mesleği, çocuk sayısı, görüşme içeriğini ilgilendiren çocuğun kaçınıcı çocuğu olduğu, çocuğun cinsiyeti ve gittiği okul öncesi kurumun türü vb.) edinilmesi için geliştirilmiştir.

2.3.2. Ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarıyla ilgili algıları görüşme formu: Formda, ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarıyla ilgili algılarını belirlemeye yönelik 10 görüşme sorusu yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen form için üç uzmanın görüşleri alınmış ve görüş birliği bulunan öneriler yerine getirilerek, bu çalışmada kullanılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Formda yer alan görüşme sorusuna ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır:

- Çocukları okuma yazmaya hazırlamak için yapılan çalışmalar denince aklınıza neler geliyor?

- Birinci sınıfa başlamadan önce yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okuma yazma öğrenme sürecine nasıl yansıtacağını düşünüyorsunuz?

2.3.3. Ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının 1. sınıftaki okuma yazmayı öğrenme sürecine yansımalarıyla ilgili algıları görüşme formu: Formda ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının 1. sınıftaki okuma yazmayı öğrenme sürecine yansımalarıyla ilgili algılarını belirlemeye yönelik 10 görüşme sorusu yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen form için üç uzmanın görüşleri alınarak, bu araştırmada kullanılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Formda yer alan görüşme sorusuna ilişkin örnekler aşağıda yer almaktadır:

- Okuma yazmaya hazırlığa yönelik olarak yapılan etkinliklerden en çok hangisinin/hangilerinin okuma yazma öğrenme sürecinde etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

- Çocuğunuzu okuma yazma öğrenimi sürecinde desteklemesi gereken birincil kişinin kim olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?

2.4. İşlemler

Araştırmanın yapılması için Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Alt Kurulu ve Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden izinler alındıktan sonra veri toplamak amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları (kapsam geçerliği, görünüş geçerliği, uygulama koşulları, pilot uygulama) yapılan "Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarıyla ilgili Algıları" ve "Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Birinci Sınıftaki Okuma Yazmayı Öğrenme Sürecine Yansımalarıyla ilgili Algıları" başlıklı görüşme formları kullanılarak yaklaşık 15'er dakika süren yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ilk basamağında (Haziran 2018), çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden bu ebeveynlerle görüşülmüş, araştırmanın ikinci basamağında (Mayıs 2019) ise aynı ebeveynlerle çocukları birinci sınıfın ikinci dönemindeyken (ilk görüşmeden 11 ay sonra) tekrar görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında alınan ses kayıtları çözümlenerek elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırmacılar birbirinden bağımsız olarak görüşmeleri kodladıktan sonra kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayıları belirlenmiştir. "Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarıyla İlgili Algıları Görüşme Formu" için güvenilirlik katsayısı .78-.86 arasındayken, "Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Birinci Sınıftaki Okuma Yazmayı Öğrenme Sürecine Yansımalarıyla ilgili Algıları Görüşme Formu" için .58-.88 arasında olduğu görülmüştür.

3. Bulgular ve Yorum

Boylamsal olarak gerçekleştirilen araştırmanın ilk görüşmeleri kapsamında; okul öncesi eğitim sürecinde, eğitim kurumunda ve ev ortamında yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili ebeveyn algılarının sosyo-ekonomik düzeye göre incelenmesine ilişkin bulgular Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9'da yer almaktadır:

Tablo 2. Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Ne Olduğuna Yönelik Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Sesleri tanıma	Kitap merkezindeki yazıların bulunması	Çizgi çalışmaları yapma
Şekilleri tanıma		Seslerle oynama (ilk sesiyle başlayan kelime bulma)
Kalem-kağıtla vakit geçirme	Yapboz köşesinin olması	Kitap okuma
Çizgi çalışmaları yapma	Psikomotor beceri gerektiren etkinliklerin yapılması	Yazının ne olduğunu öğrenme
Rakam öğretimi yapma	Google oyunlarından yararlanma	Sokakta gördüğü yazıların anlamını anlatma
Ses öğretimi yapma	Öğretmenin eve çalışma kağıtları (resim ve sayılarla ilgili) göndermesi	Ses çalışmaları yapma
Boyama	Hikaye okunması	Yazı çalışmaları yapma (yukarıdan aşağıya çizme, yuvarlak çizme)
Okuma	Görsel kullanılması	
Şiir ezberleme	İnternetteki okuma yazma programlarının kullanılması	
Oyun hamuruyla oynama		

Tablo 2 incelendiğinde, orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynler teknolojinin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında kullanılabileceğini vurgularken, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerin ise, bu konuya değinmedikleri görülmektedir. Ayrıca, üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin yazı çalışmalarına diğer ebeveynlere göre daha fazla vurgu yaptıkları gözlenmiştir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: "Biraz kağıt kalemle haşır neşir olmak geliyor benim aklıma hazırlık olarak." (Alt SED)

E10: "İnternette indirdiğim okuma yazma programlarını uyguladım." (Orta SED)

E5: "Sokakta vb gördüğü yazıların anlamını, amacını anlatma diye düşünüyorum." (Üst SED)

Tablo 3. Ebeveynlerin Anaokulunda/Anasınıfında Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Yapılıp Yapılmadığına ve Hangi Çalışmaların Yapıldığına İlişkin Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 2 Kısmen: 1 Hayır: 1	Evet: 4 Hayır: 0
Çizgi çalışmaları Rakam öğretimi Toplama-çıkarma Sesleri benzetme Alıştırmalar Yazma çalışmaları Sayı öğretimi Boyama çalışmaları	Çizgi Çalışmaları Daire, Yuvarlak gibi Kavram Çalışmaları Kağıt Çalışmaları Hikaye Okuma Şarkı Söyleme Ses Çalışması Resim Çizme Boyama Çalışmaları Kesme-Yapıştırma Çalışmaları	Çizgi Çalışmaları Yazı Çalışmaları (Çizgi) Ses Çalışmaları (Tekerleme gibi) Ses Oyunları Kitap Okuma

Tablo 3 incelendiğinde, yalnızca orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin çocuklarının anaokulunda/anasınıfında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının kısmen yapıldığına ya da hiç yapılmadığına ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E3: “Mesela a sesini yaptıkları zaman bunun a sesi olduğunu söylemeyin işte onun bir ismi vardı yuvarlağın bir de şeyi var gibisinden. İşte “u” yapıyorlardı bardak. “n” yapıyorlardı ters bardak yani ses olarak siz vermeyin öğretmenleri öğretsin demişti. Okuma olarak değil ama yazma olarak çok katkısı oldu.” **(Evet-Alt SED)**

E11: “Biz de sadece sayılar gösterildi, harf gösterilmedi. Aldığımız defterin yaklaşık 3 sayfasını doldurmuşlar çizgilerle, kare, yuvarlak falan. Onun haricinde herhangi bir harf gösterilmedi.” **(Kısmen-Orta SED)**

E8: “Anasınıfında bol bol çizgi çalışmaları yapıldı.” **(Evet-Üst SED)**

Tablo 4. Ebeveynlerin Anaokulunda/Anasınıfında Yapılan Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Çocuklarını İlkokula Hazırlamasıyla İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0
Yazmayı kolaylaştırma Özgüven kazandırma Kuralları öğrenmeyi sağ- lama Kavramayı hızlandırma İlkokulda okuma-yazma öğrenimini kolaylaştırma	Merakını arttırma Harfleri tanumasını sağlama Öğretmene nasıl davranacağını öğretme Akranla olumlu ilişki geliştirme Kas gelişimini destekleme Yorulmayı önleme	Yazmayı kolaylaştırma Sesleri doğru çıkarmayı öğretme Harf yazmaya hazırlama Harfleri okumayı kolaylaştırma Harfleri öğrenmeye yardımcı olma El kaslarını güçlendirme Doğru ve dik oturmayı öğrenme

Tablo 4 incelendiğinde, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden farklı olarak üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin daha çok akademik becerilere önem verdikleri belirlenmiştir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E4: “Daha çabuk kavrar, daha çabuk öğrenir çünkü anaokulunda gördüğü için ilkokulda gösterilen şeyleri çabuk öğrenir o şekilde.” (Evet-Alt SED)

E11: “Arkadaş ortamına girdi ve ben birinci sınıfa başladığımda aynı saygıyı aynı arkadaş ortamını daha kolay kaptığımı düşündüm. Aynı şekilde çocukta arkadaşlarına birinci sınıfta daha iyi uyum sağladı. Yani benim için faydalı oldu.” (Evet-Orta SED)

E5: “Bu etkinliklere ek olarak sınıfta doğru ve dik oturma çok yararlı oldu.” (Evet-Üst SED)

Tablo 5. Ebeveynlerin Okul Öncesi Öğretmeninin Anaokulunda/Anasınıfında, Okuma Yazmaya Hazırlık Sürecini Desteklemek Amacıyla Eve Materyal/Etkinlik Sayfaları/Kitap Gönderip Göndermediği ve İçeriği Hakkındaki Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0
Çizgi çalışmaları Kağıt kesme, yırtma, yapıştırma çalışmaları Boyama çalışmaları Oyuncak yapımı Dergi-Hikaye kitabı okuma Yapboz Boyut kavramıyla ilgili çalışmalar Miktar kavramıyla ilgili çalışmalar Sınıf kurallarıyla ilgili etkinlikler Sayılarla ilgili etkinlikler Karşılaştırma, eşleştirme çalışmaları	Çizgi çalışmaları Makarna geçirme çalışmaları Oyun hamuru çalışmaları Çalışma sayfaları Boyama sayfaları Ses çalışması	Resim Araştırma Kitap okuma Etkinlik Çizim

Tablo 5 incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynler okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarının okuma-yazmaya hazırlık sürecini desteklemek amacıyla eve kavram öğrenimine, okula uyuma ve okuma-yazma becerilerinin gelişimine yönelik materyal ve etkinlikler gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E4: "Puzzle gibi birbirine birleştirecek, çocuğun zekâsını geliştirecek şeyler gönderiyordu o şekilde." (Evet-Alt SED)

E9: "Çizgi çalışmaları, parmak kaslarını geliştirmek için makarna geçirme çalışmaları gönderdi." (Evet-Orta SED)

E5: "Hafta sonu ödevi olarak bir sayfalık araştırma yaptırdı." (Evet-Üst SED)

Tablo 6. Ebeveynlerin Çocuklarını Evde Okuma Yazmaya Hazırlamak için Çalışma Yapıp Yapmadığı ve Yaptığı Çalışmalarla İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0
Montessori programındaki etkinlikleri yaptırma İnternette eğitimle ilgili sayfaları takip etme Sesli harf öğretimi Anaokulundan gelen kitapları yapma Eğitim setleri kullanma Hikaye kitabı okuma Eşleştirme, gruplama karşılaştırma etkinlikleri yapma Sayma etkinlikleri yapma Boyama çalışmaları yapma Kesme çalışmaları yapma Oyun hamuru oynama Kalem tutma çalışmaları Yazı farkındalığı çalışmaları yapma Toplama-çıkarma çalışmaları yapma Okuma alıştırmaları yapma	Okuma programları kullanma Kitap okuma Şarkı söyleme Telefondan eğitici oyun indirme Sayıları, harfleri kağıda çizip gösterme Çizme ve boyama çalışmaları Şekil, renk, sayı gösterme Yapboz, puzzle kullanma Ses çalışması Matematik etkinlikleri Ezber çalışması	Oyun oynama Kutu oyunları oynama Kitap okuma Kitabı okuyormuş gibi yapma Kitabın resimlerini anlatma Hamur oynama Resim yapma Market adlarını okuma Boyama yapma Arabada giderken yazılar hakkında konuşma Plakaları okuma Alışveriş listesi hazırlarken rastgele harfleri yazma Aile bireylerine rastgele harflerle mektup yazma Bilgisayar oyunları ile etkinlikler yapma
Dikkat edilenler Sistem değişikliğine karşı yazı yazmayı öğretmeme Örnek verme Yaparak-yaşayarak öğrenme	Dikkat edilenler Yazma yapılmaması Çocuğun kafasını karıştırmama Harf ismini söylememe Resimli kitap okuma Kitabın uzun yazılı olması Çocuğun anlayabileceği resimlerin olduğu kitapları seçme Çocuğun sıkılmamasını sağlama	Dikkat edilenler Harf çalışmaları yapma ve yanlış harf söylememesine/yazmamasına dikkat etme Sözel pekiştireç kullanma
Sıklık Günlük 1-2 sayfa (10 dk etkinlik 20 dk tenefüs) Günde bir iki defa	Sıklık 3-4 günde bir Haftada bir İki haftada bir	Sıklık Günlük

Tablo 6 incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin çocuklarının okuma yazmaya hazırlık sürecini desteklemek amacıyla dünyadaki yaklaşımlardan etkinlikler uyguladıklarını ve bu etkinlikleri uygularken sistem değişikliğine karşı çocuklarına yazı yazmayı öğretmedikleri görülmektedir. Tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin çocuklarının okuma yazmaya hazırlık sürecini desteklemek amacıyla teknolojiden yararlandıkları görülmektedir. Ayrıca, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin çocuklarıyla her gün evde okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri yaparken orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin daha az sıklıkla etkinlik yaptıkları görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: “Ben Montessori takip ediyorum. Bununla ilgili internette böyle düzenli olarak takip ettiğim insanlar var, bloglar var. Açıkçası ben ‘-miş gibi’ yapmak yerine biraz bu çocukların yaşayarak öğrenmesi taraftarıyım.” (Evet-Alt SED)

E11: “Dediğim gibi ben daha ziyade telefonda oyunlar indiriyordum, eğitici oyunlar...” (Evet-Orta SED)

E5: “Kendi kendine mektup yazıp (anlamsız kelimeler de olsa) yazıyla bizimle iletişim kurmaya çalışıyor.” (Evet-Üst SED)

Tablo 7. Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlanma Sürecinde Çocuğu Desteklemesi Gereken En Önemli Kişinin Kim Olduğu ve Nedeniyle İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Öğretmen: 1 Aile: 1 Anne : 1 Öğretmen ve aile: 1	Öğretmen: 0 Aile: 1 Anne: 3	Öğretmen: 4 Aile: 0
Öğretmenin bu işin uzmanı olması Çocuğun yaşlarıyla okulda daha iyi öğrenmesi Ailenin okulda öğrenilenleri pekiştirmesi Çocuğun anneyi örnek alması	Evde annenin öğrenilenleri pekiştirmesi Babanın çalışması Cinsiyete göre rol modelin değişmesi Anne babanın farklı teknikler kullanması nedeniyle babanın tercih edilmesi	Okulda daha fazla zaman geçirmesi Öğretmen “çizgi yap” deyince yapması, ebeveyn deyince yapmaması Zümrede konuşup hazırlanmaları Evde en fazla kitap okunabilmesi Öğretmenin nasıl öğreteceğini bilmesi Öğretmenin sistemli yapması Her ailenin bilinçli olmaması

Tablo 7 incelendiğinde, üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlanma sürecinde çocuklarını desteklemesi gereken en önemli kişinin, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerden farklı olarak yalnızca öğretmenleri olduğunu ifade ettikleri ve bu durumu çocuğun okulda daha fazla vakit geçirmesi, öğretmenin nasıl öğreteceğini bilmesi ve okulun sistemli öğrenme için uygun bir yer olması nedenleriyle açıklamışlardır. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E1: "Ailesi, nasıl olsa o okulda bir eğitim alacak, ailesi de bunu pekiştirmezse olmaz." (**Aile-Alt SED**)

E14: "Evdeyken anne. Baba çalışıyor. 21.00'de geldiği için fayda olmuyor. Hafta sonu ancak yapıyor. Anne sürekli evde." (**Anne-Orta SED**)

E5: "Öğretmen çünkü o bu işi sistemli yapıyor." (**Öğretmen-Üst SED**)

Tablo 8. Ebeveynlerin Çocuklarının Birinci Sınıfa ve Okuma Yazma Öğrenmeye Hazır Olma Durumları ve Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 1	Evet: 3 Hayır: 1	Evet: 4 Hayır: 0
Evet: Dikkat süresinin gelişmesi El-göz koordinasyonunun gelişmesi Öğrenme isteği ve merakının olması Okula hazırlanması Bilinçli olması	Evet: Harflerin tanınması Öğretmen ile yakın ilişki kurulabilmesi Çocuğun istekli olması Okuma yazma için ebeveyne bağımlılıktan kurtulma heyecanı Okul ortamının tanınması	Evet: Çizgi çalışması yapılması Kitap okunması Okumaya ve yazmaya hevesli olunması Resim yapılması Olgun olunması Arkadaş edinebiliyor olunması Sıraya uyulması Yetişkinlerin dinlenmesi
Hayır: Masada oturamaması Okuma-yazma öğrenecek düzeyde olmaması	Hayır: Çocuğun çekingen olması Çocuğun okula gitmek istememesi	Komut alınması El kaslarının güçlenmesi Harflerin tanınması Seslerle oyunlarda başarılı olunması

Tablo 8 incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin biri, ikiz çocuklarından birinin ilkokula hazır olduğunu, diğerinin ise masada oturma ve okuma yazmaya hazırlık becerilerini henüz kazanmadığını düşündüğü için hazır olmadığını ifade etmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin tümü çocuklarının birinci sınıfa ve okuma yazmaya hazır olduğunu düşünmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: “İkiz biliyorsunuz, bir tanesi hazır. El koordinasyonu, göz koordinasyonu oturup o masa başında o etkinliği yapabilecek onu anlayabilecek düzeyde. Diğeri biraz daha oyun çocuğu. Hazır olmadığını hissediyorum diğerinin, yani hala çok bir masa başında oturup okuma yazma öğrenme o heveste, o düşüncede, o mantıkta değil açığı.” (Evet/Hayır-Alt SED)

E10: “Benim kızım çok sıkılgan bir insan. Ben okula gitmek istemez diye düşünüyorum. Hatta o ısrarla anaokuluna da gitmek istemiyordu.” (Hayır-Orta SED)

E7: “Evet çünkü abisi gibi yazmaya ve okumaya hevesliydi.” (Evet-Üst SED)

Tablo 9. Ebeveynlerin Birinci Sınıf Başlamadan Önce Yapılan Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Okuma Yazma Öğrenme Sürecine Nasıl Yansıtacağı ile İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Olumlu:4 Olumsuz:0	Olumlu: 4 Olumsuz:0	Olumlu: 4 Olumsuz: 0
Anasınıfından yazmaya alışık olmasını sağlama Kalem kullanmasını bilmeyi sağlama Düşünme ve karar verme becerilerinin geliştirme Aileden ayrılma kaygısını azaltma Anaokulunda bilgilenemeyi sağlama Olumlu davranış gelişimi sağlama	Okuduğunu anlama becerisini geliştirme Kas gelişimini destekleme Bilişsel gelişimi destekleme Merak ve ilgi düzeyinin artırma Çocuğun sıkılmamasını sağlama Hazırbulunuşluğu artırma Harf, renk, kelime bilgisini geliştirme	İlk-okumaya hazırlanma Kitapları sevmeye Sesleri tanıma El kaslarının gelişimini destekleme Kitapları tanıma Yazıyı ve yazının anlamını öğrenmiş olma Okula, yazma çalışmalarına aşina olma Okumayı tanıma Yazmayı tanıma Çizgi çalışması yapmış olma

Tablo 9 incelendiğinde, tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ileride okuma yazma öğrenme sürecine olumlu yansıtacağını ve bu etkinliklerin çocuklarının bilişsel gelişimini destekleyeceğini düşündükleri görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E1: “ Anaokuluna gitmeyen çocuk kalem kullanmasını bile bilmiyor, eli çabuk yoruluyor ama anasınıfına giden bir çocuk gayet takır takır çok iyi kullanıyor. Olumlu yansıtacağını düşünüyorum.” (Olumlu-Alt SED)

E9: “Anaokulunda öğretmeni hikâye okuduğundan anlama kavramı gelişti. Kasları da geliştiği için yazmaya etkisi olur, böyle düşünüyorum.” (Olumlu-Orta SED)

E6: “Yazıyı, yazının anlamını öğrendi.” (Olumlu-Üst SED)

Boylamsal olarak gerçekleştirilen araştırmanın ikinci görüşmeleri kapsamında; okul öncesi eğitim sürecinde öncesi eğitim kurumunda ve ev ortamında yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının, çocukların, ilköğretim birinci sınıftaki okuma yazma öğrenimi sürecine yansımaları ile ilgili ebeveyn algılarının sosyo-ekonomik düzeye göre incelenmesine ilişkin bulgular Tablo 10, Tablo 11, Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14, Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17 ve Tablo 18’de yer almaktadır:

Tablo 10. Ebeveynlerin Birinci Sınıfta Yapılan Okuma Yazma Öğrenimine Yönelik Etkinliklerin Ne Olduğuyla İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Harf öğrenimi	Harf öğretimi	Çizgi çalışmaları
Kelime öğrenimi	Metin çalışması	Harf çalışmaları
Heceleme	Bakmadan yazma	Harf yazımı
Trafikte tabela, plaka okuma	Görsel hikâye okuma	Harf birleştirme
Çizgi çalışmaları	Fişler	Kelime yazma ve okuma
Sesleri okuma-yazma	Okuma	Kelimeleri birleştirme ve
Akademik çalışma	Yazma	Cümle yapma
Ödevler	Kitap	Hızlı okuma
Alıştırmalar	Eğik çizgi	Okuduğunu anlama sorularını yanıtlama
	Yan çizgi	Okumayı öğrenme
	Çizgileri harflere dönüştürme	Kelimelerden başlayarak kelimelerden cümle okuma
	Günlük yaşamdaki materyallerin üzerindeki yazıların (masada A harfi bulunması)	Yazı çalışmaları
		Yazıları okuma
		Okuma çalışmaları

Tablo 10 incelendiğinde, birinci sınıfta yapılan okuma yazma öğrenimi konusunda, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin günlük hayatta karşılaşılan yazıları ve sembollerini okumayı da ifade ettikleri, üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin ise okuma ve yazma öğreniminin bileşenlerini ayrıntılarıyla açıkladıkları görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: “Birinci sınıfta biraz daha akademik hani böyle biraz daha oyundan çıkıyor biraz sıkıntılı sürece giriyoruz gibi hissediyorum.” (Alt SED)

E10: “Aslında benim aklıma gelen ilk şey bu fişler oluyor. Bizim zamanımızda vardı. Şimdi sadece harfli fişler var.” (Orta SED)

E5: “Okuduğunu anlama soruları yapılmıştı.” (Üst SED)

Tablo 11. Ebeveynlerin Birinci Sınıftaki Okuma Yazma Öğrenimi İçin Hangi Etkinliklerin Yapıldığına İlişkin Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Harf kartlarıyla çalışma	Çalışma sayfaları	Çizgi çalışmaları
Heceleme	Şekil ve renk kavramı	Okuma çalışmaları
Görsel-kelime eşleştirme	Hikâye okuma	Harfleri yazma
Resimli öykü kitabı okuma	Video izleme	Yazıları okuma
Boyama	Hikâye kitapları	Cümle yazma
Çizgi çalışmaları	Kısa metin çalışmaları	Basit kitapları okuma
Heceleme		Metin yazma
Okuma çalışmaları		Kitap okuma
Yazma çalışmaları		Yazı yazma
Ses çalışmaları		
Yapboz		
Kavram öğrenimi		
Farklı olanı bulma		

Tablo 11 incelendiğinde, tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin birinci sınıftaki okuma yazma öğrenimi için benzer etkinlikleri ifade ettikleri görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E1: “Şeylerimiz vardı, kartlarımız, harf kartlarımız. Birleştirmede işte ikisini birleştirdik, tek tek ayırdık. Ondan sonra mesela önce e, iki tane kartı yan yana getirdik el oldu, onu bir görselle pekiştirdik. El ele tutuşması gibi.” (Alt SED)

E9: “Öğretmenimiz teşvik amaçlı hikâye kitapları aldırdı, onun dışında kısa kısa metinler verdi.” (Orta SED)

E6: “Ayrıca basit kitapları okuma da yapıldı.” (Üst SED)

Tablo 12. Ebeveynlerin Anaokulunda/Anasınıfında Sınıf İçinde Yapılan Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Çocuğun Okuma Yazmayı Öğrenme Sürecini Desteklemesiyle ve Nasıl Desteklediği ile İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Kısmen: 1 Evet: 3	Evet: 4 Hayır: 0
Merak ve istek olması Ön yaşantılar sağlaması El kaslarının güçlenmesi Dikkat süresinin gelişimi Rakam öğrenimi Harf öğrenimi İlkokula başlamada bilinç oluşturma	Sadece yazma Yazma için anaokulunda yapılan çizgi çalışmasını alışması El kas gelişimi Zihin gelişimi Makas kullanma Oyun Çocuğun alışması El göz koordinasyonu	Ses çalışmaları El kaslarını geliştirme Kitap okuyarak kitabı sevmeye Kitap okunduğunda harfle yazıldığını ve okunduğuna öğrenme Çizgi çalışmaları Yazı çalışmaları

Tablo 12 incelendiğinde, orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerden yalnızca birinin okuma yazmaya hazırlığa yönelik yapılan etkinliklerin çocuğunun okuma yazma öğrenme sürecinde kısmen desteklediğini ifade ettiği görülmektedir. Bunun nedenini ise, anaokulunda okuma yapılmaması ile açıkladığı görülmüştür. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E1: “Öğretmen konuşurken şu ne? Bu ne? gibi. Bir bilinç oluştu ilkokula başlamadan.” (Evet-Alt SED)

E9: “Anaokulunda okuma gibi bir şeyi olmadı. Birinci sınıfa hazırlık çizgi çalışması şeklinde, alıştığı için kolay oldu bizim için.” (Kısmen-Orta SED)

E6: “Evet anasınıfında kitap okunması harfle yazıldığını okunduğunu öğretti.” (Evet-Üst SED)

Tablo 13: Ebeveynlerin Okuma Yazmaya Hazırlığa Yönelik Yapılan Etkinliklerden En Çok Hangisinin/Hangilerinin Okuma Yazma Öğrenme Sürecinde Etkili Olduğu ile İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Yazı farkındalığı çalışmaları Kendi heves ve isteği Anaokulunda belli kurallar çerçevesinde yaptığı etkinlikler Hikâye kitaplarının okunması	Çocuğa göre görsel ya da sesli uyaran sunma Çalışma kâğıtları Görsel içeren çalışmalar sunma	Çizgi çalışmaları Yazı çalışmaları (dik, eğik, yuvarlak çizgi gibi) Ses çalışmaları El kaslarını güçlendirme çalışmaları Kitap okuma, resim ve etkinlik sayfası yapma yoluyla ödev bilinci kazandırma

Tablo 13 incelendiğinde, üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerden birinin; okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okuma yazmayı öğrenmede doğrudan etkili olmadığını, sadece ödev bilinci kazandırdığını düşündüğü tespit edilmiştir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E4: "Okulda okunan hikâye, hikâyedeki görüntülere göre okuyormuş gibi yapıyor. Orada ayıcıkla arıyı görüyor. Altta ne yazıyor. Kesin arıyla ayı yazıyor diye merak edip o harfleri çözüyor." (Alt SED)

E10: "Genel düşündüğüm zaman her çocuk için değişir. Kimi çocuk sesli öğretimde kimi çocuk görsel anlatımda öğrenir." (Orta SED)

E8: "Okuma yazmayı doğrudan etkilemese de kitap okuyun, resim yapın demesi, etkinlik sayfası göndermesi ödev bilinci aşıladı. Ödev yaparken okuma yazmaya hazırladı." (Üst SED)

Tablo 14. Ebeveynlerin Anaokulunda/Anasınıfında, Öğretmenin Eve Materyal/Etkinlik Sayfaları/Kitap Göndermesinin Birinci Sınıfta Okuma Yazma Öğrenmesini Etkileyip Etkilemediği ve Nasıl Etkilediği ile İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0
Ezber yapmayı kolaylaştırma Ödev farkındalığı oluşturma Sorumluluk kazandırma Ses öğrenimi kolaylaştırma Rakam öğrenimi sağlama	Sorumluluk alma bilinci geliştirme Ödev yapma alışkanlığı kazandırma El göz koordinasyonunun gelişimini destekleme Ders çalışmaya hazırlanmayı sağlama	Kitapları sevdirmeye Okumaya isteği artırma Aşinalık oluşturma Ödev bilinci aşılama Disipline olmasını sağlama

Tablo 14 incelendiğinde, tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin anaokulunda/anasınıfında, öğretmenin eve materyal/etkinlik sayfaları/kitap göndermesinin birinci sınıftaki okuma yazma öğrenimini etkilediğini ve benzer kazanımlar sağladığını ifade ettikleri görülmektedir. Ancak alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin matematik becerilerini kazandırmada da etkili olduğunu vurguladıkları belirlenmiştir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E1: “Evet, öncelikle bir ödev farkındalığı oluştu.” (Evet-Alt SED)

E12: “Ders çalışma, ders çalışma saatini belirleme, kendi sorumluluğunu almada çok faydası oldu.” (Evet-Orta SED)

E7: “Disipline olmasını sağladığımı düşünüyorum.” (Evet-Üst SED)

Tablo 15: Ebeveynlerin Evde Okuma Yazmayı Öğrenmeye Hazırlamak için Yaptığı Çalışmaların Çocuklarının Birinci Sınıfta Okuma Yazmayı Öğrenmesinde Etkili Olup Olmadığıyla ve Nasıl Etkili Olduğuyla İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0
Ses-görsel benzetme çalışmalarlarıyla farkındalık oluşturma	Okuma sevgisi kazandırma Hikâye okuma alışkanlığı kazandırma	Okuma alışkanlığı kazandırma Okumanın önemini anlatma
Oyun yoluyla kelime üretme	Şekilleri tanıyabilme	Okursa başarılı olacağını öğretme
Oyun hamuruyla sesleri yapma	Daha aktif bir öğrenci olma	Okuma yazmayı hızlı öğrenmeyi sağlama
Hikâye kitapları okuma	Çocuğun süreci bildiği için zevk almasını destekleme	Kitap okumanın önemini öğrenme
Boyamalı-resimli tüm dersler kitabıyla kavram öğretme	Çocuğun kendine güvenmesi sağlama	Okudukça okumasının geliştiğini fark ettirme
Oyunlaştırmayla harfleri daha iyi öğrenmeleri		Okumaya ilgi kazandırma Sorumluluk kazandırma Okuma yazma sürecini kolaylaştırma Yazı çalışmalarını destekleme

Tablo 15 incelendiğinde, tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin çocuklarını evde okuma yazmayı öğrenmeye hazırlamak için yaptığı çalışmaların çocuklarının birinci sınıfta okuma yazmayı öğrenmesinde etkili olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: “Biraz oyunlaştırılması mesela ben evde bir tahta oyuncak yaptım. Askı yaptım harfler yaptım. Kendileri böyle işte bir kelime söylüyorduk o yazıyordu sonra bir obje getiriyorduk bir de bunu yazalım. Tak tak askıyla asıyorduk onları. İşin oyunlaştırılma kısmında daha çok öğreniyorlardı.” (Evet-Alt SED)

E11: “Dediğim gibi çocuk mesela öğretmeni tahtaya çizdiği zaman burada iki tane üç tane var, orada gördüğü kareyi üçgeni bu üçgen diyerek hemen söyleyebiliyordu.” (Evet-Orta SED)

E5: “Ses oyunları oynamamız seslerle harfleri kafasında birleştirmesine yardımcı oldu.” (Evet-Üst SED)

Tablo 16. Ebeveynlerin Okuma Yazma Öğrenimi Sürecinde Desteklemesi Gereken Birincil Kişinin Kim Olduğu ve Nedenleri ile İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Öğretmen: 1 Anne: 1 Baba: 1 Öğretmen ve Veli:1	Öğretmen ve anne: 1 Ebeveyn: 0 Anne: 2 Okulda öğretmen, evde herkes: 1	Öğretmen: 4 Ebeveyn: 0
Ödev sistemi olduğu için Öğrencinin her türlü destekçisi veli olduğu için Çocuk babayı model aldığı için Babadan aldığı pekiştireç etkili olduğu için Baba oynayarak daha iyi öğrettiği için Annesi daha öğretici olduğu için Annesi okumayı çok sevdiği ve çocuk onu örnek aldığı için	Evde yapılan etkinliklerin okuldaki öğrenmeleri kolaylaştırması Okuldaki sınıfların kalabalık olması Babanın çalışması Öğretmeni severek okul sevgisini artırma	Bir program doğrultusunda çalışma yaptırdığı için Öğretmen bu işi yapmayı bildiği için Öğretmen eğitimi aldığı için Önce e'yi sonra l'yi öğreterek çocuklara doğru okumayı, sırayla öğrettikleri için

Tablo 16 incelendiğinde, üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin okuma yazmayı öğrenme sürecinde çocuklarını desteklemesi gereken en önemli kişinin, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerden farklı olarak, yalnızca öğretmenleri olduğunu belirttikleri ve akademik becerilerin öğretmenler tarafından öğretilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E1: *“Baba, erkek çocuğu olarak ben kendi açımdan düşünürsem babayı rol model olarak aldığı için babayla çalışınca daha iyi oluyor. Babasıyla çalıştığı zaman, babası ona aferin dediği zaman benim aferinlerimden daha çok kamçılıyor onu.” (Baba-Alt SED)*

E9: *“Annedir. Çünkü öğretmenin okulda 38 çocukla baş etmesi gerektiğini düşünürsek biz bir tanesi ile edemiyoruz. O nedenle biziz.” (Anne-Orta SED)*

E8: *“Öğretmen olduğunu düşünüyorum çünkü onlar önce e'yi sonra l'yi öğreterek çocuklara doğru okumayı sırayla öğretirler.” (Öğretmen-Üst SED)*

Tablo 17. Ebeveynlerin Çocuğunun Birinci Sınıfa Başladığında Okuma Yazma Öğrenmeye Hazır Olup Olmadığı ve Nedenleriyle İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Evet: 4 Hayır: 1	Evet: 4 Hayır: 0	Evet: 4 Hayır: 0
Evet Anaokulu desteğini almış olması Eviden destek almış olması Arkadaşlarıyla ve ailesiyle ilişkilerinin gelişmesi Anaokulunda resim, çizgi ve harf çalışmaları yapmış olması İki sene anasınıfına gitmesi Yazarken hızlı hızlı yazması Hayır Anaokuluna ve kreşe gitmesine rağmen yazarken zorlanması Anasının katkısı çocuktan çocuğa değişmesi	Evet Eline kağıt alıp yazmaya çalışması Yazarken harfleri sorması Okulu sevmesi İstekli olması Şekil, sayı ve renkleri bilmesi El-göz koordinasyonunun hazır olması Yazmaya hazır olması Aktif olma Yaşının uygun olması El kas gelişiminin hazır olması	Evet Kitap okunması Çizgi çalışması yapması Ses çalışmalarını yapmış olması Tekereleme öğrenmesi Yazı çalışmaları yapmış olması

Tablo 17 incelendiğinde, tüm sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerin çocuklarının birinci sınıfa başladığında okuma yazma öğrenmeye hazır olduklarını belirttikleri görülmektedir. Ancak alt sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin biri, ikiz çocuklarından birinin hazır olduğunu, diğerinin ise kreşe ve anaokuluna gitmesine rağmen, yazarken zorlandığı için birinci sınıfa başladığında okuma yazma öğrenmeye hazır olmadığını ifade etmiştir. Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin görüşlerine ek olarak, orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynler, çocuklarının akademik becerilerinin yanında; istekli olma, yaşının uygun olması gibi nedenlerle de çocuklarının hazır olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: “İkisi de aynı şekilde yetişmiş, aynı sistemde aynı ailede aynı etkinlikleri yaşamış çocuklar ikisi de anasınıfına, kreşe gitti ama biri böyle yazı yazarken vırım kırın ederken öteki çok hevesli hızlı hızlı yazıyor.” (**Hayır-Alt SED**)

E13: “Çocuğun o an okul sevgisi benim için önemliydi. Hani kaçır mı ağlar mı falan diyordum ama dediğim gibi anasınıfında öyle bir sevgiyle yetişmiş ki okulun açılacağı günü kendisi bekledi.” (**Evet-Orta SED**)

E7: “Öğretmenin, çizgi çalışması yaptırmayı yararlıydı.” (**Evet-Üst SED**)

Tablo 18. Ebeveynlerin Birinci Sınıfa Başlamadan Önce Yapılan Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Okuma Yazma Öğrenme Sürecine Yansımalarıyla İlgili Görüşleri

Alt SED	Orta SED	Üst SED
Olumlu: 4 Olumsuz: 0	Kısmen Olumlu: 2 Olumlu: 2	Olumlu: 4 Olumsuz: 0
Evet Anaokulunun dayanak ve temelini oluşturması Yazmayı kolaylaştırma Pekiştirme Dikkat süresini uzatma Okula uyum sağlama Okuma-yazma sürecini kolaylaştırma	Evet Akademik başarının artması Okuma yazmayı öğrenmekten zevk alma Harf öğrenimini kolaylaştırma İnce kas becerilerinin gelişimi Kısmen: Küçük kas gelişimi	Evet Harf öğrenmeden önce gerekli olan sesleri tanıma Yazı yazma Kalem tutma Hamur oynama Çizgi çalışmaları Yazı çalışmaları Kitaplarla haşır neşir olma

Tablo 18 incelendiğinde, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin birinci sınıfa başlamadan önce yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocuklarının okuma yazma öğrenme sürecine olumlu yansıdığını ifade ettikleri görülmektedir. Orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin ikisi ise, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının yazma sürecine olumlu şekilde yansıdığını ancak okuma sürecine yansımadığını düşündükleri görülmektedir. Örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır:

E2: "Anasınıfında ve kreşte çocukların oyun hamuruyla oynaması, çizgiler çizmesi hem çocuğun dikkatini toplamasını sağlıyor. Daha önce masa başında oturamayan çocuklar anasınıfı sürecinden sonra 25 dakikalar 30 dakikalara varan süreçlerde masa oyunu, oturarak oynama, yazı yazma, resim çizme gibi etkinlikleri yapabiliyordu. Bu da doğal olarak okuma yazma sürecini daha kolaylaştırıyor bizim için." (Olumlu-Alt SED)

E10: "-Okumadan çok yazmaya yaradı bence. İnce kas becerileri gelişti. Diğer türlü okumaya çok yansıdığını düşünmüyorum." (Kısmen Olumlu-Orta SED)

E5: "Olumlu çünkü harf öğrenmeden önce gerekli olan sesleri tanıdılar." (Olumlu-Üst SED)

4. Sonuç ve Tartışma

Boylamsal olarak gerçekleştirilen bu araştırmanın sonucuna göre; tüm sosyo-ekonomik düzeylerdeki tüm ebeveynler, çocuklarıyla evde okuma yazmaya hazırlık çalışmaları yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynler genel olarak, sesli harf öğretimi, eğitim setleri kullanma, hikâye kitabı okuma, eşleştirme, gruplama karşılaştırma etkinlikleri yapma, sayma etkinlikleri yapma, kesme çalışmaları yapma, oyun hamuru oynama, kalem tutma çalışmaları, okuma alıştırmaları yapma, şarkı söyleme, telefonla eğitici oyun indirme, sayıları, harfleri kâğıda çizip gösterme, çizme ve boyama çalışmaları, şekil, renk, sayı gösterme, yapboz, puzzle kullanma, ses çalışması, ezber çalışması, kutu oyunları oynama, market adlarını okuma, arabada giderken yazılar hakkında konuşma, plakaları okuma, alışveriş listesi hazırlarken rastgele harfleri yazma, aile bireylerine rastgele harflerle mektup yazma ve bilgisayar oyunları oynama gibi etkinlikler gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin belirttikleri *“market adlarını okuma, arabada giderken yazılar hakkında konuşma, plakaları okuma, alışveriş listesi hazırlarken rastgele harfleri yazma, aile bireylerine rastgele harflerle mektup yazma”* gibi etkinliklerin önemli olduğunun vurgulandığı bir başka boylamsal çalışmada (Neuman & Celano, 2001), alt ve orta sosyo-ekonomik düzey ailelerin yaşadıkları bölgelerde, gelişen okuryazarlar olma yolunda ilerleyen çocukların, yazılı materyallere (sokak işaretleri, tabelalar, logolar, okumaya olanak sağlayan kamu alanları, devlete bağlı anaokullarındaki resimli öykü kitapları, okul kütüphanelerindeki kitaplar, halk kütüphanelerindeki kitaplar vb.) ulaşma oranlarının orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar lehine olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde; Peterson, Bruce, Patel & Chamberlain (2018)’ın 3-6 yaş çocukların ebeveynleriyle (n=229) yaptıkları çalışmalarında, ebeveynlerin büyük birçoğu; okula hazırlık için gerekli becerilerin; paylaşma, kalem kullanma, sayma, renkleri ve şekilleri öğrenme olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin %80’i eğitimi önemli gördüğü ve şarkı söylemek, mektup yazmak ve okumak gibi okula hazırlık çalışmalarını desteklediği belirlenmiştir. Bu konu üzerine anasınıfına devam eden 380 çocuğun ebeveynleri ve öğretmenleriyle gerçekleştirilen bir başka çalışmada (Atabey, Ömeroğlu ve Damar, 2009) da, aile işlevleri ile çocukların dil kazanımları arasında anlamlı ilişkiler olduğu ve aile işlevlerinin çocukların dil bilgisi, anlam bilgisi, ses bilgisi ve biçim bilgisi becerileri arasındaki ilişkiyi doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, çocukların dil gelişimlerinin desteklenmesinin, ailelerin görevleri arasında olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre; alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin çocuklarıyla her gün evde okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri yaparken orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin daha az sıklıkla etkinlik yaptıkları görülmektedir. Bu sonucun alt sosyo-ekonomik düzey aileler ile ilgili kısmını destekler nitelikte bir başka çalışmaya göre; Bracken ve Fischel (2008), düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin okul dışında gerçekleştirdikleri erken okuryazarlıkla ilgili etkin-

liklerini inceledikleri çalışmada, ailelerin çocuklarıyla birlikte okuma etkinlikleri yaptıkları ve çocukların sözcük dağarcıklarını geliştirdikleri belirlenmiştir. Buna karşın bir başka çalışmada (Purcell-Gates, 1996) ise, alt sosyo-ekonomik düzeylerdeki 20 ailede gözlemler yapılarak bu ailelerde yazılı materyallerin kullanımının çok düşük oranlarda olduğu belirlenmiştir. Bu ebeveynlerin çocuklarıyla kitap okuma oranlarının da çok düşük seviyede olduğunu ve yapılan değerlendirmelerde çocukların erken okuryazarlık becerilerinin de düşük seviyelerde olduğunu ortaya konmuştur.

Bu araştırmanın üst sosyo-ekonomik düzeye ilişkin sonucuna paralel olarak ise, Fagan (2001)'in araştırmasında, yüksek sosyo-ekonomik çevreden gelen ailelerin, çocuklarının okuryazarlık gelişimlerini desteklemede kendilerine daha fazla güven duydukları tespit edilmiştir. Erkan (2001)'in 179 çocukla yaptığı çalışmada da, üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların okumaya hazırlık becerisi, görsel ayırt etme, başlangıç seslerini ayırt etme, ses-harf ilişkisini anlama becerilerinin alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklardan daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi ve öğrenim durumu düşük anne-babaların, çocuklarının okula hazırlık becerilerini destekleyecek eğitici ortamların yanında yetişkinlerin eğitimleri de çocuklarınkine paralel olarak sürdürülmesi gerektiğini belirtmiştir. Nergis (2008)'in çalışmasında da, bu sonuca benzer şekilde, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri yükseldikçe, öğrencilerin ön okuryazarlık davranışlarının da arttığı bulunmuştur.

Alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden farklı olarak üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin daha çok akademik becerilere önem verdikleri belirlenmiştir. Klebanov, Brooks-Gunn, McCarton & McCormick (1998)'in araştırmalarında da, benzer biçimde, sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyleri düşük ebeveynlere sahip okul öncesi dönemde çocuklarının okuma yazma ve dil becerilerinin bu durumdan olumsuz etkilenmekte olduğu, bunun nedeninin ise alt sosyo-ekonomik düzeyden ailelerin akademik becerilere üst sosyo-ekonomik düzeyden ailelere göre daha az önem vermesinden kaynaklandığı şeklinde açıklanmıştır.

Üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlanma sürecinde çocuklarını desteklemesi gereken en önemli kişinin, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerden farklı olarak yalnızca öğretmenleri olduğunu ifade ettikleri ve bu durumu çocuğun okulda daha fazla vakit geçirmesi, öğretmenin nasıl öğreteceğini bilmesi ve okulun sistemli öğrenme için uygun bir yer olması nedenleriyle açıklamışlardır. Bruce (2012) da okul öncesi öğretmenlerinin, başlıca görevlerinin çocukların içinde buldukları ortamları en uygun şekilde düzenleyerek, çocuklara kendi kendilerine öğrenme olanakları sunma olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak, alanyazında, öğretmenlerin görüşlerine başvuru yapılan araştırmalara da rastlanmıştır. Örneğin; Bolat ve Dal (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya dahil edilen toplam 21 öğretmenden 8'inin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında ailenin katkısının çok önemli bulunduğunu ifade ettikleri bulunmuştur. Bu durum, ebeveynlerin görüşlerine paralel olarak, öğretmenlerin çocuğun da okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında bi-

rincil kişinin öğretmen olduğunu düşünmeleri ile açıklanabilir. Bir başka çalışmada da, bu sonuçlardan farklı olarak, Konya ili özel ve devlet ilköğretim okullarında görev yapan 14 birinci sınıf öğretmeni ve 13 ebeveyn ile yapılan çalışmada, öğretmenler, ailelerin, çocukların okula hazırlanışluklarında etkili olduklarını ve ebeveynlerden annenin etkisinin daha fazla olduğunu dile getirmişlerdir (Koçyiğit, 2009).

Araştırmanın başka bir sonucuna göre, sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ileride okuma yazma öğrenme sürecine olumlu yansıtacağını ve bu etkinliklerin çocuklarının bilişsel gelişimini destekleyeceğini düşündükleri görülmektedir. Leventhal & Brooks-Gunn (2000)'ın yaşamın ilk yıllarında gerçekleşen bilişsel gelişimle, çocuğun içinde bulunduğu çevrenin etkisi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda; eğitsel-davranışsal ve sosyal-çevresel risklerin bilişsel gelişimi etkilediğini tespit etmişlerdir. Bu durum ebeveynlerin çocuklarının eğitimleriyle ilgili görüşlerinin çocuklarının gelişimlerini etkileyeceği şeklinde açıklanabilir. Bu araştırmanın sonucuna göre de, tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocuklarının ileriki dönemlerde bilişsel gelişimlerini desteklediğini düşündükleri bulunmuştur.

Ebeveynlerin, okuma yazmaya öğrenimi ile ilgili algılarına ilişkin araştırmanın genel sonuçlarına bakıldığında; birinci sınıfta yapılan okuma yazma öğrenimi konusunda, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin günlük hayatta karşılaşılan yazıları ve sembollerini okumayı da ifade ettikleri, üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin ise okuma ve yazma öğrenmenin bileşenlerini ayrıntılarıyla açıkladıkları görülmektedir. Ahioğlu (2006), ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma öğrenimine etkisini incelediği çalışmasında, üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin, çocuklarına daha uygun yaşam koşulları sağladıklarını ve çocuklarının okuldaki etkinlikleri ile ilgilendiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe evde çocuklarının ilk okuma yazma çalışmalarına katkılarının da, bu araştırmanın sonuçlarına paralel biçimde, arttığı görülmüştür.

Tüm sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin anaokulunda/anasınıfında, öğretmenin eve materyal/etkinlik sayfaları/kitap göndermesinin birinci sınıftaki okuma yazma öğrenimini etkilediğini ve benzer kazanımlar sağladığını ifade ettikleri görülmektedir. Ancak alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin matematik becerilerini kazandırmada da etkili olduğunu vurguladıkları belirlenmiştir. Avcı (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise; sosyo-ekonomik düzeye göre okul öncesi dönem çocuklarının matematik becerilerinin, üst sosyo-ekonomik düzeyden çocukların lehine anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu çalışmada, Avcı (2015)'nın araştırmasının aksine; alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden çocukların ebeveynlerinin bu becerilerin gelişimine önem verdikleri ve çocuklarına bu konuda daha fazla destek olduklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tüm sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerin çocuklarını evde okuma yazmayı öğrenmeye hazırlamak için yaptığı çalışmaların, çocuklarının birinci sınıfta okuma yazmayı öğrenmesinde etkili olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Paralel biçimde, yapılan nicel bir meta-analiz araştırmasında (Bus, van IJzendoorn ve Pellegrini, 1995), 30 araştırma incelenmiş, ebeveynleriyle okuma etkinlikleri yapmayan çocukların, okuryazarlığa geçişte zorluklar yaşadıkları tespit edilerek bu çocuklar “risk altında” olarak değerlendirilmiş ve ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla gerçekleştirdikleri kitap okuma etkinliklerinin ilkokula geçişte etkili olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynler, okuma yazmayı öğrenme sürecinde ebeveynlerin rolüne de vurgu yaparken üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin tamamının çocuklarını desteklemesi gereken en önemli kişinin, yalnızca öğretmenleri olduğunu belirttikleri ve akademik becerilerin öğretmenler tarafından öğretilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre özellikle üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin bu konudaki görevi tamamen öğretmene yükledikleri, ancak alanyazında, okuma yazma ile ilgili rolün öncelikle ebeveynlerde olması gerektiği ile ilgili araştırmalar göze çarpmaktadır. Örneğin; Smith, Tracy & Weber (1998) da yaptıkları çalışmalarında, çocukların en önemli rol modellerinin ebeveynleri olması gerektiğini, okuma deneyimlerini çocuklarıyla paylaşan ebeveynlerin çocuklarında da okuma arzusunu geliştireceğini fakat günümüzde ebeveynlerin bu konuda giderek daha az rol model olduklarını ve birlikte okumaya fazla zaman ayırmadıkları vurgulanmışlardır. Benzer şekilde; ev ortamlarının çocukların okuma performanslarına etkisini inceleyen boylamsal bir araştırmada da (V. J. Molfese, Modglin & D. L. Molfese, 2003) evde gerçekleştirilen etkinliklerin niteliğinin, çocukların zihinsel becerilerini hem entelektüel yönden, hem de okuma becerisi yönünden etkilediği tespit ederek konuya vurgu yapmıştır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarıyla ilgili algıları *bireysel* olarak da incelenmiştir. Üst sosyo-ekonomik düzeyden E5 dışında, tüm sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin olumlu algı geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. E5’in ise, okuma yazmaya hazırlık sürecinde evde harf çalışmaları yaptırdığı (harflerin okunması ve yazılması) ve harf öğretimini okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında değerlendirdiği, bu durumda; ilkokulda yapılması gereken harf öğretimini okul öncesi dönemde evde yaparak konuyla ilgili olumsuz algı geliştirdiği tespit edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Erdoğan (2016), ailelerin okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla okuma yazmaya yönelik olarak yapılabilecek etkinliklerin okuma yazma öğretimi olmadığını, bu dönemde çocuğun okuma-yazma için farkındalık kazanması için hazırlık etkinlikleri olması gerektiğine yönelik bilgi verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin hiçbirinin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının desteklenmesinin ebeveynlerin görevi olmadığını, bu ebeveynlerin sadece öğretmenlerin görevi olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Alt sosyo-ekonomik

düzeyden E3 ve orta sosyo-ekonomik düzeyden E9 ise, diğer ebeveynlerden farklı olarak okuma yazmaya hazırlık sürecinde çocuklarını desteklemesi gereken kişilerin hem öğretmen hem aile olduğuna yönelik olumlu algı geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ilkökulda gerçekleştirilen okuma yazma öğrenimine yansımalarıyla ilgili algıları da *bireysel* olarak incelenmiştir. Üst sosyo-ekonomik düzeyden E5 ve orta sosyo-ekonomik düzeyden E9 ve E10 dışında, tüm sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okuma yazma sürecine yansımalarına ilişkin olumlu algı geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Üst sosyo-ekonomik düzeyden E5'in okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okuma yazmayı öğrenmede doğrudan etkili olmadığını, sadece ödev bilinci kazandırdığını düşündüğü tespit edilmiştir. Buna paralel olarak, orta sosyo-ekonomik düzeyden iki ebeveynin (E9 ve E10) birinci sınıfa başlamadan önce yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okumayı öğrenme sürecine yansımadağını ancak yazmayı öğrenme sürecine yansıdığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu ebeveynler anaokulunda yapılan etkinliklerin çocuklarının küçük kas becerilerini geliştirdiğini ancak etkinliklerin okuma ile ilgili olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Üst sosyo-ekonomik düzeyden ebeveynlerin hiçbirinin, okuma yazma öğreniminin desteklenmesinin ebeveynlerin görevi olmadığını, bu ebeveynlerin sadece öğretmenlerin görevi olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden E3 ve orta sosyo-ekonomik düzeyden E10 ise, okuma yazma öğrenme sürecinde çocuklarını desteklemesi gereken kişilerin hem öğretmen hem aile olduğuna yönelik olumlu algı geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunu da çocuğun her türlü destekçisinin ailesi olmasına, öğretmen desteğinin çocuğun okula ilgisini artırdığını ve bu süreçte tek bir aile bireyinin gereken desteği sunmakta yetersiz kalacağına ve çocuğun okulda öğrendiklerini evde ailesi tarafından desteklenerek devam etmesine bağlayarak okul-öğretmen-veli işbirliğinden söz etmişlerdir.

Ebeveynlerin, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili algılarına ilişkin boy-lamsal araştırmanın sonuçlarına *genel* olarak bakıldığında; orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynler teknolojinin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında kullanılabileceğini vurgularken, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerin ise, bu konuya değinmedikleri görülmektedir. Bu durumun belirleyici etkenlerinden biri; alt sosyo-düzyeyden gelen ailelerin teknolojiye yeterli düzeyde ulaşamamaları ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin ise teknolojinin olumsuz etkilerinin farkında olmaları nedeniyle teknolojiyi çocukların okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında ele almamaları olabilir. Yazıcı ve Gençler (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise 36-72 aylık çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşimin ebeveynlerinin gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ve %86,7'sinin evinde akıllı telefon, tablet ve bilgisayar bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, tüm sosyo-ekonomik düzeylerden ebeveynlerin çocuklarının okuma yazmaya hazırlık sürecini desteklemek için internetten eğitimle ilgili sayfaları takip etme, eğitici oyunlar indirme, bilgisayar programlarından yararlanma amacıyla teknolojiyen yararlandıkları görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynler, ayrıca, çocuklarının okuma yazmaya hazırlık sürecini desteklemek amacıyla teknoloji yoluyla dünyadaki yaklaşımları da takip edip etkinlikler uyguladıkları görülmektedir. Benzer biçimde; Cömert ve Güven (2016)'in araştırmalarında da çocukların bilgisayarda oynadıkları oyun türleri incelenmiş, çocukların en çok zihinsel beceri gerektiren eğitici oyunları oynadıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda; Kaşıkçı, Çağıltay, Karakuş, Kurşun ve Ogan (2014) tarafından yapılan çalışmada da, çocuklar interneti en fazla eğitimsel kaynak olarak kullandıkları ortaya koyulmuştur.

5. Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda ailelere ve okul öncesi öğretmenlerine yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır:

- Bireysel farklılıklar dikkate alınarak tüm sosyo-ekonomik düzeylerden gelen ailelerin çocuklarına evlerinde zengin materyaller sunulmalı, farklı duyularına hitap eden çalışmalar yapılmalı ve çocukların algılarını artırarak çocukların okuma yazmaya hazırlık gelişimlerini destekleyecek gerekli donanıma sahip ortamlar hazırlanmalıdır.

- Ailelerin okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla okuma yazmaya hazırlık amacıyla yapılabilecekleri etkinliklerin çocukların okuma yazmaya yönelik farkındalık kazanmalarında önemli olduğuna yönelik seminerler verilmesi gerekmektedir.

- Öğretmenler ebeveynleri evde yapılabilecek okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını kapsamında desteklemek amacıyla ev ziyaretleri düzenleyebilir.

- Okuma yazmaya hazırlık süreci ve okuma yazma öğrenimi sırasında yaşadıkları süreçle ilgili olarak çocuklar ile görüşmelerin yapıldığı araştırmalar yapılabilir.

- Okuma yazmaya hazırlık ve okuma yazma öğrenimi süreçleriyle ilgili olarak ebeveynler, okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin birlikte yer aldığı çalışmalar yapılabilir.

- Bu araştırma kapsamında veriler ebeveynlerin görüşlerine dayanılarak elde edilmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda ev ortamında yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları yapılarak gözlemler elde edilebilir.

- Evde okuma ve yazmaya hazırlık çalışmalarınıyla desteklenen ve desteklenmeyen çocukların okuma yazma öğrenimindeki farklılıklarını ortaya koymak için karşılaştırılmalı çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- AHIÖĞLU, Ş. (2006). Öğretmen ve veli görüşlerine göre farklı sosyoekonomik düzeydeki ailelerin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma sürecini etkileme biçiminin değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ATABEY, D., Ömeroğlu, E. ve Damar, M. (2009). Altı yaş çocuklarının Türkçe dil etkinliklerinde dil kazanımları ile anne baba işlevleri arasındaki ilişkinin cinsiyet, doğum sırası, okula devam süresi gibi değişkenlere göre incelenmesi, *Birinci Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Tam Metin Bildirileri Kitabı, Çanakkale.
- AVCI, K. (2015). *Okul öncesi eğitimi alan 48-66 aylık çocukların matematik becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- BAYDIK, B. (2004). Filizlenen okuryazarlık ve desteklenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(02), 77-89.
- BAYRAKTAR, V. ve Temel, F. (2015). *Yazı farkındalığı becerileri*. F. Temel, (Ed.), Dil ve erken okuryazarlık becerileri. Ankara: Hedef Yayıncılık
- BENNER, M. S. (2002). *Family literacy in Tennessee: A design for the future*. Knoxville, TN: University of Tennessee Publications.
- BIYIK, M. ve Erdoğan, T. (2016). *Okumayı etkileyen etmenler ve hazırlık çalışmaları*. F. Susar Kırmızı ve E. Ünal, (Ed.), İlk okuma yazma öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BOLAT, E. Y. ve Dal, S. (2017). Okul öncesi eğitimde okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction*, 5(2), 42-62.
- BRACKEN, S.S. & Fischel, J.E. (2008). Family reading behavior and early literacy skills in preschool children from low-income backgrounds. *Early Education & Development*, 19 (1), 45-67.
- BRUCE, T. (2012). *Early childhood education*. UK: Hachette.
- BUS, A. G., Van Ijzendoorn, M. H. & Pellegrini, A. D. (1995). Joint book reading makes for success in learning to read: A meta-analysis on intergenerational transmission of literacy. *Review of Educational Research*, 65(1), 1-21.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- COX, B. E., Shanahan, T., & Sulzby, E. (1990). Good and poor elementary readers' use of cohesion in writing. *Reading Research Quarterly*, 25(1), 47-65.
- CÖMERT, S., & Güven, G. Children's computer usage frequencies, computer usage aims and investigation of the game types preferred in the computer. *Uluslararası Yönetim Eğitim ve Ekonomik Perspektifler Dergisi*, 4(1), 31-37.
- ÇELİKÖZ, N. (2018). İlkokul öğretmenlerinin üst-bilişsel okuma stratejilerini kullanabilme düzeyleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2), 223-234.

Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarının Okuma Yazma Öğrenimine Yansımalarına İlişkin...

- ÇETİN, Ö. Ş., Gülhan, M., & Katrancı, M. (2018). A study on the effect of pre-school education on early literacy skills. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5), 201-221.
- DENİZ, Z., Türe, E., Uysal, A., & Akar, T. K. (2015). Determining socio-economic status variables through cluster analysis. *Elementary Education Online*, 14(1), 108-117.
- ERDOĞAN, N. I. (2016). Erken çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn birlikte okuma etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1071-1086.
- ERKAN, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 186-197.
- EVANS, M. A., Shaw, D., & Bell, M. (2000). Home literacy activities and their influence on early literacy skills. *Canadian Journal of Experimental Psychology/Revue Canadienne de Psychologie Expérimentale*, 54(2), 65.
- FAGAN, W.T. (2001). *Transfer of learning in parent-focussed family literacy programs*. St. John's: Memorial University, Faculty of Education.
- GARCES, E., Thomas, D., & Currie, J. (2002). Longer-term effects of Head Start. *American Economic Review*, 92(4), 999-1012.
- GÜNEŞ, F. (2000). *Okuma-yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- HEMMEREDTS, K., Agirdag, O., & Kavadias, D. (2017). The relationship between parental literacy involvement, socio-economic status and reading literacy. *Educational Review*, 69(1), 85-101.
- HOOD, M., Conlon, E., & Andrews, G. (2008). Preschool home literacy practices and children's literacy development: A longitudinal analysis. *Journal of Educational Psychology*, 100(2), 252-271.
- İNAL KIZILTEPE, G., Can Yaşar, M., & Uyanık Aktulun, Ö. (2017). Bilişsel becerileri destekleme programının 61-72 aylık çocukların yaratıcı düşünme, akademik ve dil becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 612-629.
- KARATAY, H. (2009). Okuma stratejileri bilişsel farkındalık ölçeği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(19), 58-80.
- KARGIN, T., Güldenöğlü, B., ve Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örnekleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(01), 61-87.
- KAŞIKÇI, N., Çağiltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E. ve Ogan, C., (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230-243.
- KLEBANOV, P.K., Brooks-Gunn, J., McCarton, C. & McCormick, M.C. (1998). The contribution of neighborhood and family income to developmental test scores over the first three years of life. *Child Development*, 69, 1420-1436.

- KOÇYİĞİT, S. (2009). İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- LESEMAN, P. P., & De Jong, P. F. (1998). Home literacy: Opportunity, instruction, cooperation and social-emotional quality predicting early reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 33(3), 294-318.
- LEVENTHAL, T., & Brooks-Gunn, J. (2000). The neighborhoods they live in: the effects of neighborhood residence on child and adolescent outcomes. *Psychological Bulletin*, 126(2), 309-337.
- LONIGAN, C. J., McDowell, K., & Phillips, B. M. (2004). *Assessment of children's pre-literacy skills*. In B. Wasik (Ed.), *Handbook on family literacy: Research and services* (pp. 525-550). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc
- MAVIŞ, F. Ö., Özel, Ö., & Arslan, M. (2014). İlk okuma yazma öğretiminde cümle çözümleme ve ses temelli cümle yönteminin öğretmen görüşleri doğrultusunda karşılaştırılması (Tokat ili örnekleme). *International Journal of Social Science*, 28, 481-494.
- MEB. (2013). Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programı. 1 Eylül 2019 tarihinde <https://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden erişilmiştir.
- MOLFESE, V. J., Modglin, A. & Molfese, D. L. (2003). The role of environment in the development of reading skills: A longitudinal study of preschool and school-age measures. *Journal of Learning Disabilities*, 36(1), 59-67.
- NERGİS, A. (2008). İlköğretim Birinci sınıf öğrencilerinin ön okuryazarlık davranışları ile ananelerinin okuryazarlığa olan ilgisi arasındaki ilişki (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- NEUMAN, S. B., & Celano, D. (2001). Access to print in low-income and middle-income communities: An ecological study of four neighborhoods. *Reading Research QUARTERLY*, 36(1), 8-26.
- PARPUCU, N. ve Dinç, B. (2018). *Okul öncesi eğitimde bir erken okuryazarlık becerisi fonolojik farkındalık kuramdan etkinlik uygulamalarına*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- PETERSON, J., Bruce, J., Patel, N. & Chamberlain, L. (2018). Parental attitudes, behaviors, and barriers to school readiness among parents of low-income latino children. *International Journal of Environmental Research And Public Health*, 15(2), 188-197.
- PURCELL-GATES, V. (1996). Stories, coupons, and the TV Guide: Relationships between home literacy experiences and emergent literacy knowledge. *Reading Research Quarterly*, 31(4), 406-428.
- ROBERTS, J., Jergens, J., & Burchinal, M. (2005). The role of home literacy practices in preschool children's language and emergent literacy skills. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 48, 345-359.

- SCARBOROUGH, H. S., Neuman, S., & Dickinson, D. (2009). *Approaching difficulties in literacy development: Assessment, pedagogy, and programmes*, U.K: SAGE Publications.
- SCHLUTER, P. J., Audas, R., Kokaua, J., McNeill, B., Taylor, B., Milne, B., & Gillon, G. (2020). The efficacy of preschool developmental indicators as a screen for early primary school-based literacy interventions. *Child Development*, 91(1), 59-76.
- SMITH, C., Tracy, E., & Weber, L. (1998). *Motivating independent reading: The route to a lifetime of education*. (Unpublished master's thesis). Saint Xavier University, Chicago.
- SNOW, C. E. (2006). *What counts as literacy in early childhood?*. K. McCartney and D. Phillips (Eds.). Handbook of early childhood development. UK: Blackwell Publishing Ltd.
- SNOW, C. E., Burns, S. M., & Griffin, P. (1998). *Preventing reading difficulties in young children*. Washington: National Academy Press.
- SUMMERS, S. (2020). *Head Start parents' perceptions of family literacy activities*. (Unpublished dissertation). Texas Woman's University Department of Human Development, Family Studies, and Counseling College of Professional Education, Texas, USA.
- ŞAHİN, F. (2015). Erken okuryazarlık gelişimini destekleyici unsurlar. F. Temel (Ed.). *Dil ve erken okuryazarlık becerileri*. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- U.S. Department of Education. (2000). *Guide to improving parenting education in Even Start Family Literacy Programs*. Jessup, MD: U.S. Department of Education. Education Publications Center.
- U.S. Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families (2010). *Head Start impact study: Final report*. Washington, DC, ABD.
- ULUÇ, E. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 12-36 aylık çocukların ev erken okuryazarlık ortam özelliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- WASIK, B. A., & Bond, M. A. (2001). Beyond the pages of a book: Interactive book reading and language development in preschool classrooms. *Journal of Educational Psychology*, 93(2), 243-250.
- WHITEHURST, G. J., & Lonigan, C. J. (2001). Emergent literacy: Development from prereaders to readers, In S. B. Neuman and D. K. Dickinson (Eds.), *Handbook of Early Literacy Research* (pp. 11-29), New York: The Guilford Press.
- YAZICI, E. ve Gençer, E. (2016). Okul öncesi çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşiminin bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 24(5), 2235-2252.
- YILDIZ, M., Ataş, M., Aktaş, N., Yekeler, A. D. ve Dönmez, T. (2015). Çocuklar ne yazıyor? Okul öncesi dönemde yazı algısının gelişimi. *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 1121-1142.